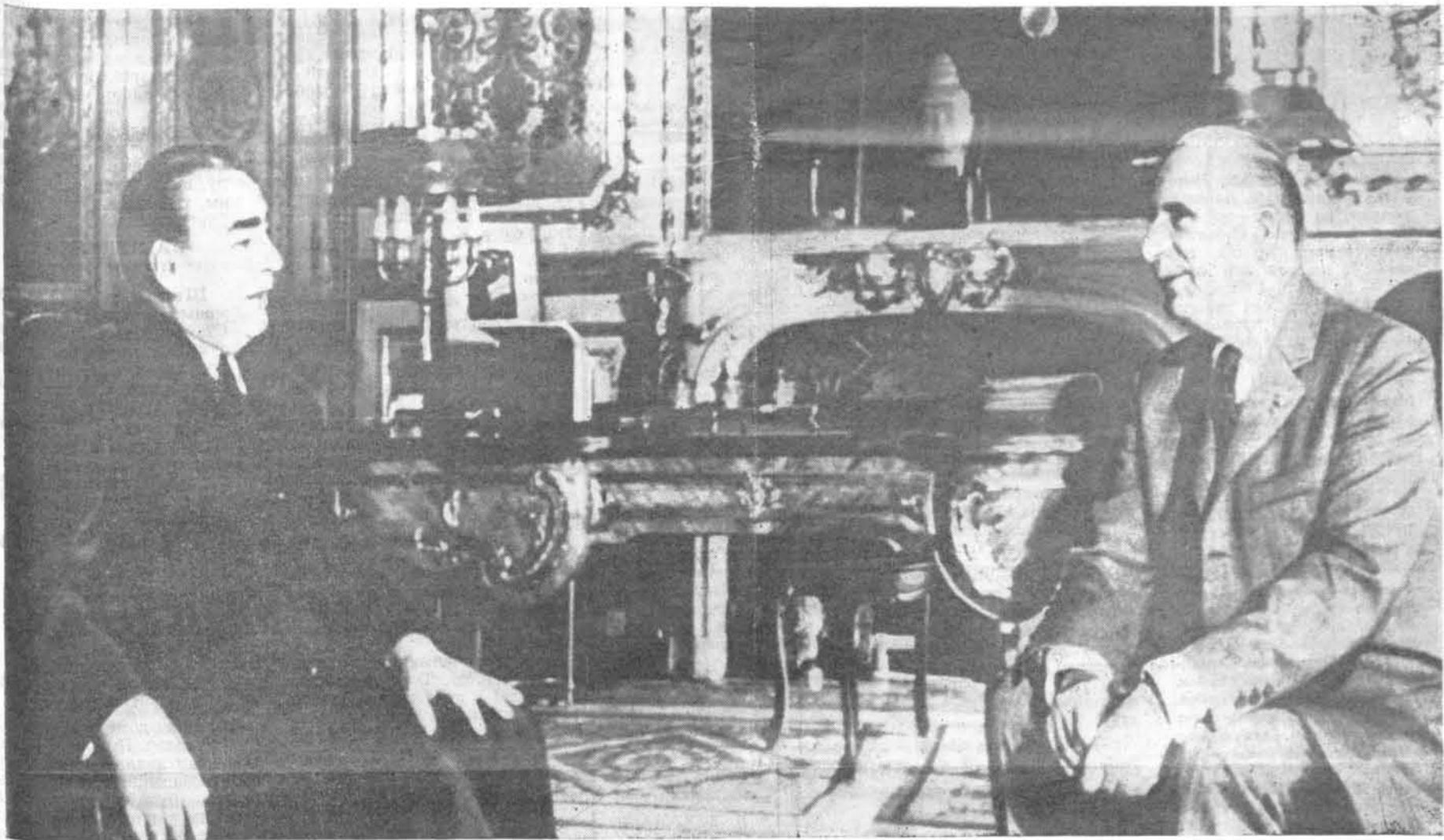

Голас Рафзімы

МІСІЯ МІРУ

У апошні час увага сусветнай грамадскаці прыцягнута да нашай Савецкай краіны. Урады і палітычныя дзеячы, вядучыя публіцысты і аглядальнікі, мільёны людзей ва ўсіх кутках планеты сочаць за савецкай знешнепалітычнай дзейнасцю. Прычына такой вялікай увагі — дружэлюбныя відзіты кіраўнікоў нашай дзяржавы ў шэраг зрубежных краін.

Відзіты ўжо закончаны. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Мікалай Падгорны наведваў Дэмакратычную Рэспубліку В'етнам і Бірму, Старшыня Савета Міністраў СССР Аляксей Касыгін — Алжыр, Марока, Канаду і Кубу, Генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Брэжнеў — Францыю і Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. У сталіцы кожнай з гэтых дзяржаў падпісаны дакументы, сутнасць якіх — умацаванне міру і міжнароднай бяспекі, пашырэнне супрацоўніцтва і сувязей паміж народамі. Зараз можна сказаць: місія міру, выкананая высокімі дзеячамі, дасягнула трыумфальнага поспеху.

Прэса сведчыць: «Сумесная савецка-в'етнамская заява і пагадненне аб савецкай эканамічнай і ваеннай дапамозе нашаму народу прадстаўляюць сабой новыя падзеі вялізнай важнасці і ўліскучую

дэманстрацыю велічнай дружбы і баявой салідарнасці... паміж в'етнамскім народам і брацкім савецкім народам», — перадае паўднёва-в'етнамскае агенцтва друку Вызваленне.

«Палітыка СССР у адносінах да краін «трэцяга свету» і іншых прагрэсіўных краін — гэта лагічны вынік сацыялістычнай сутнасці Савецкай дзяржавы», — піша алжырскі часопіс «Аль-Джэйш».

Газета «Атава сіцізен» адзначае, што інтарэсы Канады супадаюць з імкненнем Савецкага Саюза «поўнасцю ліквідаваць «халодную вайну»... Справа не толькі ў тым, што дружба лепш за варажасць, мір лепш за вайну, а ў тым, што мы можам дапамагачь адзін аднаму...»

З Кубы прыйшло паведамленне агенцтва Прэнса Ласіна, у якім гаворыцца, што «паездка савецкага прэм'ер-міністра — новы доказ выдатнага стану савецка-кубінскіх адносін». А парыжская «Трыбюн дэ нас'ён» справядліва лічыць, што «Францыя можа надзейна забяспечыць сваю нацыянальную незалежнасць толькі пры ўмове супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам».

Такіх выказванняў многа. Да іх варта дадаць яшчэ адно, а менавіта з антыкамуністычнай амерыканскай газеты «Ва-

шынгтон сандзі стар», якая, каменціруючы відзіт Л. Брэжнева ў Францыю, вымушана была напісаць аб «магчымым пачатку новай эры на еўрапейскім кантыненте», гэта значыць эры супрацоўніцтва паміж краінамі ўсёй Еўропы.

У чым жа прычына гэтага поспеху?

У тым, што ленынская палітыка мірнага суіснавання адпавядае карэнным інтарэсам не толькі савецкага, а ўсіх народаў свету. У тым, што, гаворачы словамі Л. Брэжнева, якія ён сказаў у выступленні па французскаму тэлебачанню, «наша партыя, урад і народ нашай краіны лічаць сваім абавязкам рабіць усё, каб не дапусціць паўтарэння трагедыі вайны». У тым, што «мы імкнёмся зрываць дзеянні і планы агрэсараў, праціўнікаў незалежнасці і свабоды народаў. Мы дапамагаем тым, хто, вызваліўшыся ад каланіяльнай залежнасці, хоча будаваць новае, вольнае жыццё. Мы імкнёмся пакончыць са згубнай і марнотраўчай гонкай узбраенняў, выступаем за забарону і ліквідацыю ядзернай зброі, за замену супрацьстаячых адзін аднаму ваенных блокаў мірным раўнапраўным супрацоўніцтвам усіх дзяржаў».

Велічнасць такой палітыкі, яе высакароднасць і гуманізм зра-

зумелы кожнаму. Вось у чым прычына яе поспеху.

Мінулі тыя часы, калі на Захадзе ў галовы людзей узмоцнена ўбівалася хлуслівая думка, быццам Савецкі Саюз хоча не міру, а вайны. Жыццё цалкам абвергла гэту хлусню. Цяпер нават сляпыя бачаць, дзе сапраўдныя агрэсары і душпачелі свабоды, чые бомбы і ракеты забіваюць мірных жыхароў, хто ніяк не хоча адмовіцца ад міжнароднага разбою. Цяпер і дыназаўры «халоднай вайны» пачалі пераводзіцца. Ёсць, праўда, яшчэ рэлікты той «ледніковай» эпохі, але ім стала цяжка хлусіць і паклёпічаць на нашу краіну, ім мала хто верыць, хоць яны і ніяк не пакідаюць сваёй злавеснай валтузні. Сярод іх мы бачым кангрэсменаў і лордаў, атлантычных генералаў і сіянісцкіх правакатараў. Аднак падарваць высокі міжнародны аўтарытэт савецкай мірнай палітыкі яны ўжо не маюць сілы.

Раней вятры «халоднай вайны» дзьмулі ў наш бок не з паўночнага полюса і не са сцюдзёнай Антарктыды, а з паўночнаамерыканскіх і заходнеўрапейскіх сталіц. Цяпер на Захадзе клімат мяняецца. Мы з задавальненнем чытаем словы П. Трудо аб тым, што «многія нашы мэты падобныя. Мы хочам забяспечыць для нашых

народаў свет без войнаў, свет, у якім урады будуць служыць чалавеку: павышаць жыццёвы ўзровень, ліквідаваць хваробы і галечу, імкнуцца зрабіць жыццё шчаслівым. Што датычыць некаторых з гэтых мэт, то савецка-канадскае супрацоўніцтва і згода могуць паскорыць іх дасягненне». Мы вітаем шчырае імкненне да супрацоўніцтва з СССР Францыі, Федэратыўнай Рэспублікі Германіі. Савецкім людзям прыемна ўсведамляць, што ў выніку паспяховага відзіту Л. Брэжнева ў Францыю наблізіўся час агульнаеўрапейскай нарады па пытаннях бяспекі і супрацоўніцтва.

Наша задавальненне знешнепалітычнай дзейнасцю Савецкага ўрада падзяляюць мільёны людзей. Падзяляюць іх і беларусы, якія жывуць у Канадзе, Францыі, іншых заходніх краінах. У сваіх пісьмах на Радзіму яны вітаюць вынікі перагавораў А. Касыгіна ў Атаве і Л. Брэжнева ў Парыжы, бо ведаюць: умацаванне міру і супрацоўніцтва пойдзе на карысць рускім, беларусам, канадцам, французам — усім, хто жадае міру, згоды і дружбы, так патрэбных нам і нашым дзецям.

Мірная місія паспяхова завершана. Перспектывы міру палепшыліся. Няхай жа яны паляпшаюцца і надалей, дзякуючы намаганням кожнага з нас.

На здымку: Генеральны сакратар ЦК КПСС, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Леанід БРЭЖНЕЎ і Прэзідэнт Францыі Жорж ПАМПІДУ ў час гутаркі ў Елісейскім палацы.

СВЯТА Ў ГОНАР КАСТРЫЧНІКА

Раніца 7 лістапада. Чырвань сцягоў, гукі маршаў, усмешкі на тварах—усё злілося ў адзіную сімфонію свята, самага дарагога для савецкіх людзей. Яго пачатак — на Краснай плошчы ў Маскве. Тут прымаў першыя ваенныя парад Уладзімір Ільіч Ленін. Каля сівых сцен Крамля 30 гадоў назад прайшлі абаронцы Масквы. Мы ўспамінаем гэты суровы парад 1941 года сёння, калі па бруку Краснай плошчы чаканяць крок сыны тых, хто насмерць стаяў пад Масквой, хто прынёс вызваленне на нашу беларускую зямлю.

Перад трыбунамі Маўзалея, на якіх стаяць кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, военачальнікі, шматлікія госці, кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў, праходзяць прадстаўнікі ўсіх родаў войск, праязджае магутная тэхніка. Сёлетні ваенны парад яшчэ раз пацвердзіў баявую моц і гатоўнасць Савецкіх Узброеных Сіл абараніць заваёвы Вялікага Кастрычніка. Пасля парада адбылася дэманстрацыя працоўных Масквы.

У калонах святочнай дэманстрацыі прайшлі ў гэты дзень жыхары Магілёва і Віцебска, Брэста і Салігорска, Полацка і Оршы — усіх вялікіх і малых беларускіх гарадоў. Урачыстыя мітынгі адбыліся ў вёсках.

Цэнтральная плошча сталіцы Савецкай Беларусі. Гатовыя да ўрачыстага маршу выстраіліся войскі Мінскага гарнізона. Колькі разоў мы былі сведкамі гэтага велічнага відовішча, але кожны раз чакаем яго з нецярпеннем.

Барабанны пошчак абвешчае аб пачатку ваеннага парада. Трымаючы бездакорнае раўненне, праходзяць мотастралкі, танкісты, дэсантнікі, артылерысты, маракі. 54 гады назад аўраўская бліскавіца над рэвалюцыйным Петраградом азарыла ўсю планету. Тады на «Аўроры» служылі 25 беларусаў з Віцебскай губерні, 9 — з Гродзенскай, 19 — з Магілёўскай і 21 — з Мінскай. Зараз у страі ідуць іх унукі і сыны. Парад войск заканчваецца маршам баявой тэхнікі.

Плошча пусцее, каб праз хвіліну запоўніцца шматлікім патокам дэманстрантаў. Пачынаецца святочнае шэсце працоўных беларускай сталіцы. Над калонамі — сцягі прадпрыемстваў, транспаранты з лічбамі, якія сведчаць аб працоўных здзяйсненнях, грандыёзных планах новай пяцігодкі.

Транспарант з лічбай «1 000 000» з гонарам праносяць рабочыя завода халадзільнікаў — напярэдадні 54-й гадавіны Кастрычніка яны сабралі мільёны халадзільнікаў. Ёсць чым ганарыцца

і будаўнікам — тысяча сямей мінчан сустрэлі свята ў новых кватэрах. Радасць пануе ў калоне трактаразаводцаў. З Масквы прыйшла прыемная вестка — групе работнікаў МТЗ прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР 1971 года ў галіне тэхнікі.

Дэманстранты нясуць транспаранты з адлюстраваннем Дзяржаўнага знака якасці. 31 выраб мінчан атрымаў гэту высокую ацэнку. Сярод іх аўтамабіль МАЗ-500А, трактар «Беларусь», рухавік маторнага завода, станкі завода імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, швейныя вырабы, тканіны і г. д.

На плошчы — чыгуначнікі сталіцы. Хутка яны будуць адзначаць стагоддзе Беларускай чыгункі. У святочнай калоне два макеты: паравоз з вагонам 1871 года і цеплавоз 1971 года. Яскравае сведчанне пройдзенага шляху!

Святочнае шэсце мінчан — гэта хвалюючы расказ аб сённяшнім дні беларускай сталіцы. Побач крочаць рабочыя і інжынеры, вучоныя

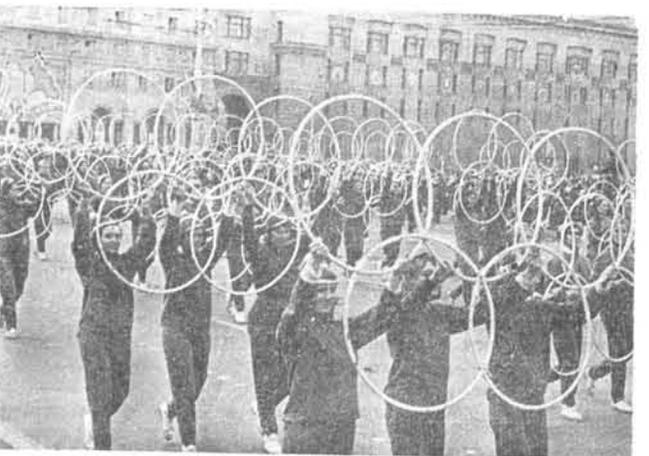
і артысты, настаўнікі і ўрачы — людзі, чыёй працай слаўны наш горад. У адзіным страі бацькі і дзеці, тая, хто ўзімаў з руін Мінск, будаваў магутныя заводы і светлыя жылыя кварталы, саджаў парк і скверы, і моладзь, якой жыць і працаваць у горадзе-садзе.

Песні, смех, выдатны настрой пануюць у калонах. Праходзячы каля трыбун, дэманстранты шчыра вітаюць кіраўнікоў Камуністычнай партыі і ўрада рэспублікі.

Некалькі гадзін працягвалася ўрачыстае шэсце мінчан, якое закончылася маляўнічым фізкультурным парадом. А вечарам неба над беларускай сталіцай расквеціў святочны салют.

НА ЗДЫМКАХ: святочны парад і дэманстрацыя працоўных на Цэнтральнай плошчы ў Мінску.

Фота К. ЯКУБОВІЧА, Л. ЭЙДЗІНА, Ул. КАШКАНА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

КЛУБ ЦІКАВЫХ СУСТРЭЧ

У Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі адбылося адкрыццё клуба цікавых сустрэч.

На першым пасяджэнні старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы Г. Чарнушчанка расказаў замежным сябрам пра эканамічныя, навуковыя і культурныя сувязі Беларусі на міжнароднай арэне.

У праграме клуба — сустрэчы замежных студэнтаў з ветэранамі рэвалюцыі, удзельнікамі грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, вучонымі рэспублікі, паэтамі, пісьменнікамі, кампазітарамі Беларусі. Часам пасяджэнні будуць праводзіцца на прамысловых прадпрыемствах, у інстытутах і тэхнікумах, установах.

КОБРЫНСКІ СЫР — ЛЕПШЫ

У Кобрыне закончыўся рэспубліканскі конкурс сыраробаў. У ім прынялі ўдзел прадстаўнікі 16 заводаў рэспублікі.

Журы конкурса першае месца прысудзіла сыру «расійскі» вытворчасці Кобрынскага насласырзавода, другое месца — вы-

рабам Высокаўскага і Талачынскага заводаў.

НЕЗВЫЧАЙНЫЯ ЭКСПАНАТЫ

Каля 300 твораў жыванісу, графікі, скульптуры і прыкладнога мастацтва — такая экспазіцыя мастацкай выстаўкі, якая адкрылася ў Мінску. Усе яны ўзяты з фондаў ІV Усесаюзнай мастацкай латарэі. У канцы лістапада экспанаты стануць здабыткам уладальнікаў шчаслівых білетаў.

Экспанаты незвычайнай выстаўкі, а таксама 417 тысяч іншых мастацкіх твораў, якія разыгрываюцца ў латарэі, прайшлі старанны адбор, перш чым трапіць у латарэйны фонд. У яго ўключаны палотны вядомых мастакоў, унікальныя вырабы з фарфору, шкла і керамікі, дываны, табелены, ювелірныя ўпрыгожванні.

ПА ПУЦЁКАХ ПРАФСАЮЗА

Штогод рабочыя і служачыя саўгаса «Хотава» Стаўбцоўскага раёна па пуцёках прафсаюза на працягу свайго здароўе ў санаторыях і дамах адпачынку.

Жывёлавод Франц Шучко сёлета лячыўся ў санаторыі «Нарач», брыгадзір жывёлагадоўчай фермы Франц Данілевіч

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

СУЧАСНАЯ ПЯЦІСЦЕНКА

Дом пачынаецца з прыднёга пакоя. Тут ён будзе светлы і прасторны. Свабодна змесціцца столік з тэлефонам, люстэрка, вешалка, падстаўка для кветак. З правага боку дзверы на кухню, якая зьяе беласнежнай пліткай. Паміж прыднём пакоем і вялікай зручнай кухняй не прыкметна прымасціцца сушыльная шафа. Пасля работы ў полі ў дрэннае надвор'е адзенне тут прасушыцца і праветрыцца.

Шклянныя дзверы злучаць прыднё пакой з агульным пакоем. Паркетная падлога, вялікія вокны.

У аснову планіроўкі кватэры пакладзены прынцып пабудовы старой беларускай хаты — пяцісценкі.

Галоўнае месца ў ёй займала «чыстая» палавіна, дзе на шумныя высковыя вяселі і іншыя ўрачыстасці збіраліся ўсе жыхары. І ў наш час сяброўскія і сваяцкія сувязі ў вёсках вялікія. Прыняць і зручна размясціць усіх гасцей дапаможа «сценка-гармонік». Да-

статкова рассунуць яе, і агульны пакой павялічыцца да 30 квадратных метраў.

У адным доме будзе 8—12 такіх кватэр. Пры рабоце над праектам давалася адмовіцца ад традыцыйнай для сельскага будаўніцтва цэглы. Будынкі з яе практавалі значна лягчэй, чым з блочных, кабінных, панельных дэталей. Але размах будаўніцтва патрабуе пераходу на індустрыяльную аснову. Таму ў рэспубліцы будуцца сельскія домабудуўнічыя камбінаты. Новы дом будзе будавацца з керамзіта-бетонных панелей. Сілікатныя фарбы, якія прапанаваны для аддзелкі сцен, не ўступаюць масляным.

Пройдзе нямнога часу, і ў вёсцы ўтульна размесціцца новы дом з дэкаратыўнымі лоджыямі і кветнікамі, праект якога ствараецца ў эксперыментальнай майстэрні Беларускага навукова-даследнага інстытута прамысловата і сельскага будаўніцтва.

Г. ЛЯШКЕВІЧ.

АД МАШАНЬКІ З ПАРЫЖА

...Мінулым летам у хірургічнае аддзяленне Івацэвіцкай гаспадарчай бальніцы трапілі дзве французжанкі-турысткі Франсуаза Леон і Марыям Дэсерт. Яны ехалі ў адным аўтамабілі і, абганяючы наперадзе ідуць транспарт, апынуліся пад адхомам. Аварыя. Машына разбіта. У Марыям — нашкодзанае пазваночніка, у яе сяброўкі пералом ключыцы.

Дзяўчат у цяжкім стане даставілі ў бальніцу. Пачалася барацьба за іх жыццё і здароўе. Роботнікі хірургічнага аддзялення акружылі пацярпелых клопатамі, увагай. Удалечыні ад радзімы дзяўчат не адчувалі сябе адзінокамі.

Прыемна было Франсуазе, што новыя савецкія сябры прыйшлі павінашаваць яе з днём нараджэння. Дзяўчына расхвалявалася, калі пачула сардэчныя словы і атрымала падарунак — кветкі і ляльку ў рускім нацыянальным касцюме.

Больш як месяц пралажалі дзяўчат у бальніцы. Усё аддзяленне, уся бальніца праводзілі іх, як праводзіць дружная сям'я сваіх блізкіх.

Цяпер з Парыжа ідуць пісьмы, поўныя падзякі ўрачам, сёстрам, санітаркам хірургічнага аддзялення. Марыям, студэнтка літаратурнага факультэта ўніверсітэта, піша аб сваім здароўі і здароўі сяброўкі Франсуазы, таксама студэнткі, аб вучобе і ўдзеле ў студэнцкім жыцці. Свае пісьмы яна падпісвае простым рускім імем Машанька. Так называлі яе ў бальніцы.

А. ЛАУРАЇЮК.

ПЕРВОМУ в мире госу- дарству рабочих и кре- стьян исполнилось 54 года. В плане человеческой жизни это немалый срок — жизнь целого поколения.

О перспективах развития Страны Советов можно судить по материалам состоявшегося весной этого года XXIV съезда КПСС. Я хочу остановиться лишь на отдельных вопросах, которые затрагивались в докладах выступавших на съезде делегатов и которые привлекли мое внимание.

С большим интересом и вниманием прочел я Отчетный доклад Центрального Комитета КПСС, с которым на съезде выступил Генеральный секретарь ЦК Леонид Брежнев. Я полностью согласен с оценкой международного и внутреннего положения СССР, которая была дана в докладе. Мировая социалистическая система доказала свою жизненную силу. Теперь лагерь социализма играет решающую роль в борьбе за предотвращение новой мировой войны, за всеобщий мир.

Наиболее полно и детально вопросы экономической политики рассматривались в докладе Председателя Совета Министров СССР Алексея Косыгина. Советский премьер отметил, что важнейший итог минувшей пятилетки заключается в успешном выполнении политических и основных социально-экономических задач, намеченных XXIII съездом партии.

XXIV съезд наметил перспективы развития советского общества в девятой пятилетке. Основная задача нового пятилетнего плана — это обеспечение значительного подъема материального и культурного уровня жизни советских людей. Согласно плану, одобренному съездом, национальный доход Советской страны возрастет в девятой пятилетке на 37—40 процентов, объем продукции сельского хозяйства на 20—22 процента.

Я твердо убежден, что советские трудящиеся успешно выполнят поставленные съездом задачи. Что касается той страны, в которой живу я, то здесь положение трудящихся довольно мрачное, а будущее не сулит ничего хорошего. Вот несколько фактов. Сейчас здесь насчитывается уже одиннадцать миллионов безработных. Из них 6 миллионов полностью безработных. Эти люди потеряли всякую надежду найти хоть какой-нибудь заработок. Они существуют на жалкие гроши так называемого «релиф» (пособие) по безработице. Следует отметить, что это люди не преклонного возраста, а юноши и девушки, часто имеющие высшее образование, жизнь которых только начинается. Такое здесь, в стране капитала, случается нередко. Ну, а если к этому еще прибавить факты расовой ди-

скриминации при приеме на работу, вспомнить одиннадцать миллионов неграмотных, упомянуть последний кризис доллара, то получается очень неприглядная картина.

**Александр
КРАШЕНИННИКОВ,
США.**

МЫ, белорусы, живущие в далекой Бразилии, поздравляем работников Белорусского товарищества и редакции газеты «Голас Радзімы», весь белорусский народ с 54-й годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции. Желаем вам здоровья, счастья, успехов в жизни и труде, а родной белорусской земле еще большего расцвета.

В 1917 году мне было тринадцать лет. Наша семья жила тогда в Казанской губернии. После победы Октябрьской революции мы вернулись в родные места, но вскоре нашу землю захватили пилсудчики. В 1929 году я вынужден был уехать на заработки в далекую Бразилию. Теперь мне 67 лет, из них 42 я прожил на чужбине. За это время ни разу не видел своих родных и близких, не слышал их голосов.

Хочу рассказать немного о своей жизни, о том, как живет здесь большинство наших земляков.

Я пенсионер, получаю 236 крузейро в месяц. Из них за комнату размером 4×6 метров плачу 80 крузейро. На питание, если покупать самую дешевую еду, уходит в месяц около 200 крузейро. Прикиньте сами: килограмм хлеба стоит 1 крузейро 30 центов, сала свиного — 4 крузейро, картофеля — 40 центов и т. д. Но человек еще должен одеваться, а хороший костюм стоит 500 крузейро, туфли — от 25 до 50 крузейро, зарплата же простого рабочего составляет 208 крузейро в месяц. И если у него семья из четырех человек, то только за квартиру ему приходится платить 150—200 крузейро. Вот и получается, что ни о каких сбережениях не может быть и речи.

А возьмем, к примеру, помещиков. У них много земли, и занимаются они, в основном, скотоводством. Правда, самую тяжелую работу выполняют наемные рабочие, но доходы идут в карман помещикам. Так что живут они в достатке. То же самое можно сказать и о фабрикантах, торговцах, специалистах с высшим образованием. Но ведь высшее образование получают дети из зажиточных семей, а простым людям это не по карману.

И когда в письмах от родных, в вашей газете «Голас Радзімы» читаешь о том, как живут теперь люди на

Родине, какой могучей и прекрасной стала наша Беларусь, горько и больно становится за свою судьбу, за бесцельно прожитые на чужбине годы. Пока мы здесь отдавали все силы, чтобы кто-то другой увеличивал свой капитал, наши братья и сестры на Родине, освобожденной Октябрем, создавали богатство для себя, сами распоряжались результатами своего труда. И мы горды за родную Беларусь, радуемся ее успехам и желаем белорусскому народу еще больших успехов в мирном строительстве.

Михаил ПАВЛЮКОВИЧ.

Бразилия.

ОБО всем, что происходит на Родине, я узнаю из «Голасу Радзімы» и нашей прогрессивной газеты «Русский голос». Ваше правительство вызывает у меня восхищение, потому что оно всегда и везде прокладывает путь к миру всем народам, заботится о каждом человеке в своем государстве. А наше правительство только и делает, что повышает налоги. Оно не может обеспечить всех работой, и безработных у нас сейчас свыше шести миллионов. Всем очевидно, что война во Вьетнаме грязная и несправедливая. По всей стране устраиваются демонстрации протеста против нее, но она продолжается.

В Америке очень мало говорится о ваших достижениях, потому, наверно, что капиталистам стыдно говорить правду о них.

Я с дочерью был в Советском Союзе в 1967 году. Дочь говорила, что очень хотела бы там жить всегда. В этом году собирался приехать во второй раз, но обстоятельства не позволили. Не теряю надежды вновь посетить мою Родину.

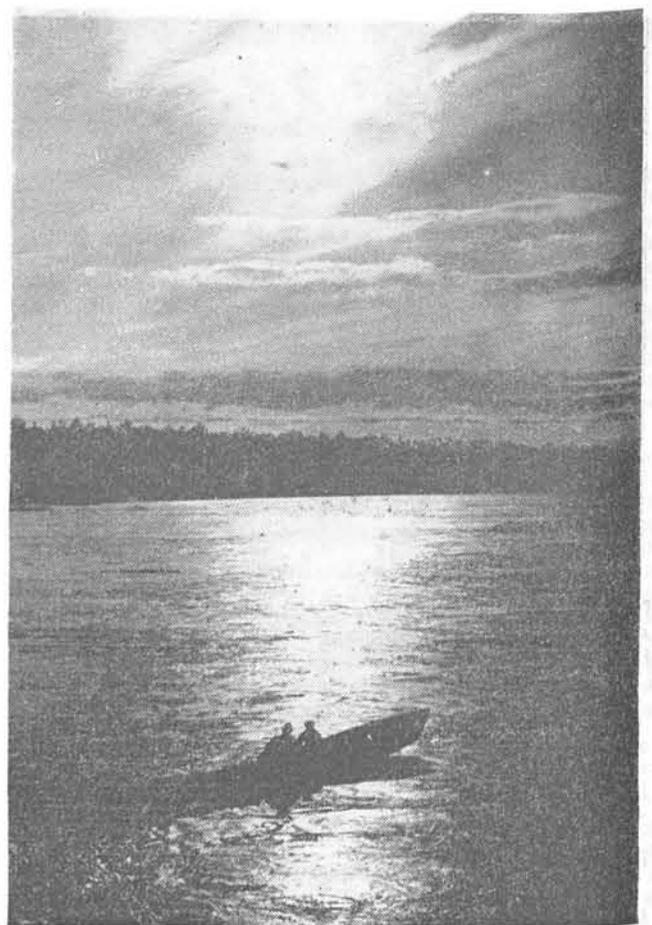
Андрей СЕПЮК.

США.

ЗНОУ мы рыхтуемся да паездкі на Радзіму. У нас ужо ёсць віза. З дому мы павінны выехаць 21 ліпеня. І хаця не ўпершыню збіраемся ў Савецкі Саюз, вельмі хвалюемся, бо гэты візіт нам здаецца асаблівым. Мы ведаем, што перад савецкім народам стаіць велічная задача — выканаць новую пяцігодку. І ён яе абавязкова выканае, таму што працоўныя працуюць для сябе, для свайго дабрабыту. У дружнай сям'і народаў Краіны Саветаў — нябачная сіла. Мы ўважліва сочым за ўсімі рашэннямі партыі і ўрада і ўпэўнены ў тым, што самымі шчаслівымі людзьмі на зямлі будуць нашы суайчыннікі. Мы жадаем ім гэтага ад усяго сэрца.

**Станіслава і Уладзімір
ЛІХОТЫ.**

Францыя.

На рачным прасторы.

Фота В. ДУБІНКІ.

ЗДРАЎНІЦА НА СОЖЫ

За Чонкі, на бераг ціхага Сожы, едуць рабочыя заводу «Гомсельмаш». Едуць, калі ў прырэчы звонка цялэхкае салавей, калі дарогу ўсцілаюць жоўтыя лісты і чываць, як у небе журботна курьлякаюць жоравы, адлятаючы ў вырай. Едуць, калі рэчку закуюць лютыя маразы і зямлю пакрые белая коўдра. Тут зона адпачынку гамялячан і прафілакторый заводу.

На вялізнай тэрыторыі пад векавымі дубамі дачныя домікі, пафарбаваныя ў блакітны колер, дзе летам адпачываюць, набіраюцца сіл піянеры і школьнікі.

З юнымі гомсельмашаўцамі дружаць дзеці чэхаславацкіх рабочых. Кожнае лета з братняй краіны па ішчэцьдзесят і больш піянераў бывае на Сожы. Столькі ж дзяцей рабочых «Гомсельмаша» праводзяць свае канікулы ў Чэхаславакіі.

Нямала спраў у юнакоў і дзяўчат. Сёлета чатырыста з іх пабывалі ў падзіфным калгасе «Чырвонаягвардзеец», прапалодзілі вялікую плошчу капусты. Піянеры пабывалі ў Кіеве і на месцы партызанскай стаянкі атрада «Бальшавік», правялі конкурс на лепшага казачніка, на ўзроўню насценную газету.

Калі дагарэў апошні касцёр піянерскага лета, дзеці шчыра разбіталіся з выхавальцамі, важатымі, са строгім, але добрым класна-палітым начальнікам лагера Леанідам Паўлючанкам.

— Супрацоўнікі лагера павінны быць нястомнымі ў працы, — гаворыць Леанід Сцяпанавіч. — Інакш нельга, у нас жа за тры зямныя пабывалі на адпачынку 1 700 піянераў і ацябрат. На тэрыторыі лагера знаходзіцца і вялізны дзіцячы сад на 250 месц.

Леанід Сцяпанавіч — былы слесар заводу. Рабочыя зайважылі ў яго арганізатарскія здольнасці і вылучылі пастаянным начальнікам піянерскага лагера. У асенні перыяд ён — дырэктар дома адпачынку, зімой — начальнік заводскай турбазы.

А на верасень і кастрычнік у дом адпачынку прыехалі новыя наведвальнікі — рабочыя заводу.

Майстар электрацэха Пётр Пастухой праводзіць свой адпачынак у рабачай здраўніцы кожны год.

— Тут усё сваё, — кажа ён, — блізкае, звыклае. Лясная цішыня. У верасні яшчэ купаюцца, ловім рыбу, збіраем грыбы. Займаюцца спартыўнымі гульнямі. За два тыдні набярэмся столькі сілы, што хоць горы варочай.

Пасля рабачай пяцідзёнкі на два выхадныя дні сюды прыязджаюць многія працаўнікі прадпрыемства. Да іх паслуг — спартыўны інвентар: лыжы, канькі, фінскія санкі. Наладжваюцца спаборніцтвы па лыжнаму спорту, шахматах, шашках. Трохразовае харчаванне, масавыя гульні, б'яльрд, кінафільмы, канцэрты мастацкай самадзейнасці спрыяюць адпачынку.

Добрая слава ідзе аб прафілакторыі. Яго галоўны ўрач Аляксандр Сцяпаненка расказвае:

— Мы лечым нервовую сістэму, поліартрыты, страўнікавыя захворванні. Да паслуг рабочых ванны — кантрасныя, хвойныя, серавадародныя, ёдава-бромістыя, душы шарко. Хутка ўступіць у строй і сваё граэлячэбніца. Адным словам, робім усё, каб людзі як след адпачывалі, набіралі сілы для працы.

М. ПЯТРОВІЧ.

ВЫНІКІ ТУРЫСЦКАГА ГОДА

Адбыўся пленум прэзідыума Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. У ім прынялі ўдзел старшыня Таварыства народны артыст СССР Рыгор Шырма, кандыдат гістарычных навук Васіль Раманоўскі, галоўны рэдактар рэдакцыі зарубежнага вяснянкія Бе-

ларускага радыё Анатоль Стук, члены Таварыства і рэдакцыйнай калегіі газеты «Голас Радзімы».

Аб рабоце Беларускага таварыства расказаў яго адказны сакратар Пётр Фралоў. Нядаўна, адзначыў ён, закончыўся турысцкі сезон, які быў вельмі плённым у гэтым годзе. Летам Беларусь наведала шэсць груп — тры сяброў «Русскаго галоса» з ШША і тры «Вестніка» з Канады. Сотні землякоў з розных краін пабывалі ў рэспубліцы па прыватных візах, у

Крыжоўцы, у піянерскім лагery, адпачывалі дзеці суайчыннікаў з еўрапейскіх краін. Група моладзі, таксама дзяцей землякоў, прыязджала ў Савецкі Саюз па лініі лагера «Спадарожнік». Усім ім быў аказаны гасцінны прыём, яны мелі магчымасць пазнаёміцца з нашай краінай, яе дасягненнямі, гутарыць і сустрэцца з людзьмі. Многія з іх выступілі па радыё, у савецкім і зарубежным друку, дзяліліся ўражаннямі аб знаходжанні на Радзіме.

Беларускае таварыства і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» пасылаюць у прагрэсіўныя патрыятычныя арганізацыі за рубяжом і асобным эмігрантам школьныя падручнікі, грамадска-палітычную і мастацкую літаратуру. З дасягненнямі народнай гаспадаркі і культуры рэспублікі суайчыннікаў за мяжой знаёміць газета «Голас Радзімы». Адзін раз у месяц адна з яе старонак друкуецца на англійскай мове.

У арганізацыі і саюзы за рубяжом пасылаюцца магнітафонныя плёнкі, дзе запісаны гутаркі з вядомымі людзьмі рэспублікі, беларуская народная і оперная музыка, песні.

Наступным летам зноў прыедуць да нас на адпачынак дзеці землякоў з-за рубяжа. Беларускае таварыства і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» зробіць усё магчымае, каб іх знаходжанне ў рэспубліцы было яшчэ цікавейшым, каб яны яшчэ лепш адпачылі і набралі сілы.

Прэзідыум прыняў рашэнне правесці ў студзені 1972 года расшырыны пленум Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, у рабоце якога прымуць удзел прадстаўнікі грамадскасці нашай рэспублікі і госці з іншых рэспублік Савецкага Саюза.

ПОЛИТИКА МИРНОГО СОСУЩЕСТВОВАНИЯ В ДЕЙСТВИИ

В последнее время внимание советской и мировой общественности привлечено к визитам Председателя Президиума Верховного Совета СССР Н. Подгорного в Демократическую Республику Вьетнам, Председателя Совета Министров СССР А. Косыгина в Алжир, Марокко, Канаду и на Кубу, Генерального секретаря ЦК КПСС Л. Брежнева во Францию и ГДР. Мировая пресса оцени-

вает эти визиты как практическое претворение в жизнь ленинской политики мирного сосуществования, получившей яркое подтверждение на XXIV съезде КПСС.

На этой странице мы помещаем материалы, посвященные важнейшим аспектам советской внешней политики, а также участие Белоруссии в советско-французском сотрудничестве.

К ВЗАИМНОЙ ВЫГОДЕ

«Франс суар», Париж.

Встреча Помпиду и Брежнева позволяет подвести итог экономических и торговых связей между СССР и Францией и попытаться еще больше активизировать сотрудничество.

Итог таков: с 1965 по 1969 год обмен между двумя странами увеличился более чем вдвое. За первые восемь месяцев 1971 года наш импорт из Советского Союза возрос примерно на 30 процентов.

Однако пока мы занимаем лишь пятое место на советском рынке; товарооборот с СССР составляет всего 1,5 процента объема французской внешней торговли.

Сейчас изучаются детали самой важной сделки. Речь идет о гигантском заводе по производству грузовых автомобилей, который будет построен на Урале. Фирма «Рено» становится участником этого строительства. В таком случае она будет нести ответственность за промышленное проектирование этого завода.

Русские, по-видимому, хотят систематизировать сотрудничество. С 1966 года существуют «Большая комиссия», «малые комиссии» и целый ряд «отраслевых

групп». В июле наши советские партнеры выдвинули идею создания нового органа долгосрочной координации, которому было бы поручено создать своего рода экономическую систему, связывающую пятилетние планы обеих стран.

ФАКТОР СОЛИДАРНОСТИ

«Вархайт», Западный Берлин.

Визит советской партийно-правительственной делегации во главе с Председателем Президиума Верховного Совета СССР Н. Подгорным в борющийся Вьетнам можно назвать плодотворным и полезным во всех отношениях.

Огромная экономическая и военная помощь, бескорыстно и в широких масштабах оказываемая Вьетнаму Советским Союзом, свидетельствует не только о солидарности советского народа. Она в то же время, как говорится в совместном Заявлении, представляет собой «могучий фактор, вдохновляющий вьетнамский народ на активное продвижение вперед, на доведение своего справедливого дела до полной победы». Упрочение единства социалистического содружества — вот один из решающих итогов этого визита.

ПЕРЕСТРОЙКА СИЛ

«Монреаль стар».

Безусловный вывод, который может быть сделан из визита премьер-министра Косыгина, — это то, что Советский Союз придает большое значение улучшению отношений с Канадой. Благодаря улучшению советско-канадских отношений обростает плотный скелет соглашения, достигнутого нынешней весной в Москве, о расширении консультаций между двумя государствами.

Визит Косыгина в Оттаву является одним из семи визитов советских руководителей, о которых было объявлено после достижения соглашения по Западному Берлину. Из других визитов наиболее важным представляется визит Брежнева во Францию.

В последнее время стало ясно, что в мире происходит радикальная перестройка сил, действующих на международное положение. Сейчас еще слишком рано с уверенностью говорить, какова будет новая расстановка сил, скажем, через год или полтора. Однако пока все указывает не на усиление, а, наоборот, на дальнейшую разрядку напряженности — по крайней мере, в сфере политики.

венной фотографии. Наши артисты выступили с концертами в Париже, Лионе, Гренобле, Бресте и других городах Франции.

В том же году в Белоруссии были проведены по широкой программе дни французской культуры.

Большой любовью пользуются в Белоруссии книги французских писателей. Наши читатели знакомятся с ними в переводах как на русский, так и на белорусский языки. В белорусских театрах широко представлена французская оперная и драматургическая классика.

Минчане неоднократно встречались с мастерами современного искусства Франции. В свою очередь белорусские артисты познакомили французских с нашим искусством. В Париже и других городах Франции выступали Зиновий Бабий, Светлана Данилюк, Аркадий Остроумецкий, танцевальная группа Государственного народного хора БССР.

Развиваются контакты между белорусскими и французскими учеными. Так, в соответствии с советско-французским соглашением 1966 года о научнотехническом сотрудничестве Институт тепло- и массообмена АН БССР установил научные связи с лабораторией термодинамики Французского национального центра научных исследований в Париже. Эти связи включают совместную разработку научных проблем, обмен учеными, научной информацией.

В 1968 году состоялось соглашение о породности белорусского города Жодино с городом Венсье в департаменте Рона. Города-побратимы обмениваются делегациями, осуществляются другие контакты. Одна из улиц Венсье названа бульваром Жодино. Мы побывали в Венсье. Нас тепло приняли руководители города. Во время нашего пребывания

ВЫСОКАЯ ОЦЕНКА

ВАРШАВА. Оценивая итоги франко-советских переговоров, орган ЦК ПОРП «Трибуна люду» указывает, что сотрудничество между двумя странами вступило в новый, более высокий этап и имеет ключевое значение в совместной деятельности в интересах обеспечения мира и безопасности. Можно сказать, пишет «Трибуна люду», что франко-советские отношения становятся в свете подписанных 30 октября в Париже документов образцом хороших мирных отношений между государствами с различным общественно-экономическим строем.

БЕРЛИН. «Братский союз между ГДР и СССР — могучая сила». — пишет газета «Нойес Дойчланд», анализируя отклики местной и зарубежной печати на визит Л. Брежнева в ГДР. Газета подчеркивает чувства любви и дружбы населения ГДР к Советскому Союзу, с новой силой проявившиеся во время сердечной встречи жителями Берлина Генерального секретаря ЦК КПСС. Трудящиеся ГДР, продолжает газета, выражают также свое глубокое удовлетворение важными для дела мира в Европе и во всем мире успехами, которыми ознаменовался визит Л. Брежнева во Францию.

ПРАГА. Успех визита Генерального секретаря ЦК КПСС Л. Брежнева во Францию знаменует важный вклад в мирное наступление Советского Союза на международной арене, пишет чехословацкая газета «Праце». Документы, подписанные в Париже, широкий круг вопросов, обсуждавшихся на переговорах Л. Брежнева с президентом Ж. Помпиду, показывают, на какой прочной основе находятся советско-французские отношения, а также перспективы их дальнейшего развития. Визит Л. Брежнева явился ярким свидетельством того, какие широкие возможности создает советская внешняя политика для сотрудничества государств с различным общественным строем.

БОНН. «Шаг к разрядке в Европе» — под таким заголовком «Франкфуртер рундшау» знакомит своих читателей с положениями советско-французской декларации.

Взгляды, выраженные обоими государственными деятелями, как заявил здесь статс-секретарь К. Алерс, «в значительной степени» совпадают с представлениями федерального правительства. Это относится к таким целям, как разрядка, разоружение, отказ от применения силы, нерушимость границ и более тесное общеевропейское сотрудничество.

ВАШИНГТОН. Газета «Вашингтон санди стар» пишет о «возможном начале новой эры на европейском континенте» в результате визита Л. Брежнева во Францию. Стремление к миру, сотрудничеству и безопасности, которым проникнуты советско-французские документы, отмечает газета, очевидно, будет все больше преобладать в отношениях между европейскими странами.

в Лионе в помещении местной организации общества «Франция—СССР» была открыта выставка произведений графики белорусских художников.

Накануне отъезда мы прошли по вечернему Парижу. На площади Шарля де Голля и Елисейских полях уже развевались государственные флаги Франции и Советского Союза.

Париж готовился к встрече высокого гостя дружественной страны. И было радостно сознавать, что традиционная дружба, сложившаяся между народами двух великих держав, крепнет и расширяется.

Алексей ГРЕЦКИЙ,
член президиума Белорусского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами.

БЕЛОРУССИЯ—ФРАНЦИЯ: СВЯЗИ КРЕПНУТ

Я пишу эти строки, только что вернувшись из Франции, куда выезжал в составе делегации Белорусского отделения общества «СССР—Франция». Мы были во Франции в знаменательные дни, когда страна готовилась к визиту Генерального секретаря ЦК КПСС, члена Президиума Верховного Совета СССР Л. Брежнева.

Официальная Франция и широкие общественные круги рассматривали приезд высокого советского гостя как акт дальнейшего углубления советско-французского сотрудничества. Об этом, в частности, нам говорили руководящие работники общества «Франция—СССР» в Париже, Лионе и других городах, где нам довелось побывать. Об этом же свидетельствовали и опубликованные в день нашего отъезда в газете «Франс суар» данные опроса общественного мнения. Подавляющее большинство опрошенных высказалось за развитие добрых отношений с нашей страной. Сейчас мы уже знаем о том искреннем радушии, с которым принимали французы Л. Брежнева.

Наша делегация выезжала во Францию по приглашению общества «Франция—СССР». Во время поездки мы обсуждали с французскими друзьями вопросы дальнейшего развития дружественных и культурных связей между общественностью Белоруссии и Франции.

Надо сказать, что эти связи уже получили довольно широкое развитие. Наша республика вносит существенный вклад

в советско-французское сотрудничество.

На территории Белоруссии вместе с советскими воинами против гитлеровских захватчиков сражались летчики полка «Нормандия—Неман».

Нынешний секретарь ассоциации ветеранов этого полка Игорь Эйхенбаум писал в Белорусское общество дружбы: «Белорусская земля была нашим главным фронтовым путем». В Париже член нашей делегации, бывший летчик авиачасти, воевавшей вместе с полком «Нормандия—Неман», Герой Советского Союза И. Каминский встретился с Игорем Эйхенбаумом.

В рядах французского Сопротивления воевал белорус Владимир Антоненко. Он погиб, сражаясь против гитлеровцев. За участие во французском Сопротивлении белоруске Надежде Лисовец было присвоено звание лейтенанта французской армии. В рядах белорусских партизан в бригаде «Смерть фашизму» сражался француз Марсель Соци.

В 1967 году во Франции были проведены дни белорусской культуры. Мероприятия проходили в 46 городах. Для участия в них во Францию выезжали делегация Белорусского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами, группа белорусских артистов, туристская группа работников культуры республики. В эти дни общественность Франции познакомилась с белорусскими выставками изобразительного искусства, народного творчества, литературы, художест-

Советские туристы в Париже.

Фото Ю. ИВАНОВА.

Ніколі не бачылі мы маці такой — вочы гарэлі, кулакі сціснуты, і ўсю яе ажно трасло. І слоў такіх не чулі. Ад Васі я чула іх, бо ён не прапускаў ніводнага мітыngu. Нават Леніна слухаў, улётку, да таго яшчэ, як у Леніна стралялі. А маці на мітынгам не часта затрымлівалася, бо трэба было даглядаць мяне, хворую.

Дзядзька Іван, відаць, таксама ніколі не бачыў сваю сястру такую ўгневаную і смелую. А каб баба такія вучоныя бальшавіцкія словы гаварыла, то пра гэта ён, мужык, і не сніў, бо ў сяле яшчэ такога не было. Дзядзька апраўдвацца пачаў:

— Ды мы хіба што... проціў уласці хіба?.. Саветы зямлю далі. Але ж хіба парадак гэта — хлеб адбіраць? Хто яго вырасіць? Каму яго вязуць? Ты разбярся... разбярся, кажу я, таварыш начальнік. Бо калі ты ад рабочай уласці, то абыходзіся са мной як са сваім таварышам. Што Ленін абвясціў? Саюз рабочых і сялян. А ён мне, заграднік гэты: «Змоўкі, кажа, контра, спекулянт! Па мордзе, кажа, відно, што сала жарэш кожны дзень!» А хіба я вінаваты, што яна чырвоная ў мяне, морда?

Пэўна, разгубленасць дзядзькава і тое, што апраўдвацца стаў (а нораў у яго, казала маці, круты быў, і гонару мужыцкага нямае меў), нека адразу змянілі матчынай настрой. Ураз з незалежнай работніцы стала яна спакатанай бабай, учорашняй сялянкай, якая і пасля замужжа дрыжала перад старэйшымі братамі — гаспадарамі.

Дзядзька спалохаўся матчынай смеласці, а маці — свае. Сумелася, сцялася. Прабачэння ў брата папрасіла, што страчае яго так.

— І пачаставаць цябе, браточак, няма чым — заплакала, сардэчна прызналася: — Мы хлеба вашага як бога чакалі. Паглядзі на Анечку: што свечачка, рагтае. Баюся — не дацягне да вясны дзіцятка маё...

У дзядзькі пачастунак знайшоўся, не ўсё забралі атраднікі. З торбы ляглі на стол баханка хлеба і кавалек сала. Як гэта быў смачны хлеб! З чыстай мукі. Мне далі ў той зімовы вечар вялікі акраец, можа не менш як тры нашы пайкі. Дзядзька гэтулькі адрэзаў. З якой асалодай ела я той хлеб! Цяпер, у багаці, у заможнасці, успомню — і пасля любых страў, пасля любых булак, хоць нават рэстараннага абеду, хочацца мне з'есці акраец такога хлеба.

Уначы мне не спалася, хоць і сытна павячэрала, і я чула размову маці з дзядзькам.

Зусім ужо нясмела, пошпакам, маці пыталася:

— Што ж мне рабіць, браток? Як перазімаваць з дзецьмі?

Маці пасля казала, што хацела, каб дзядзька Іван забраў мяне ў сяло, але дзядзька, можа таму, што не парыўся са сваімі, ці па іншай прычыне, не здагадаўся пра сестрыно жаданне.

Ён доўга маўчаў, толькі ўздыхаў і шкроб галаву — у начной цішыні чуваць быў кожны рух. Адказаў:

— Каб як правезці, то сабралі б табе яшчэ трохі, хоць і ў саміх не багата. Разв'ёрстка, ведаеш, якая...

Маці доўга маўчала, думала. І раптам зашпалала зноў з дзіўнай рашучасцю:

— Я правязу хлеб! Я да таварыша Леніна пайду, каб дазволіў!

Дзядзька хмыкнуў:

— Ха, куды заехаў бабскім розумам! Да Леніна! Думаеш, так цябе і прапусцяць да яго? Да яго дабрацца, можа, як да цара было раней. Па году чакалі і з такім вярталіся.

— Не! — запярэчыла маці. — Ленін на заводах выступае, перад рабочымі.

Дзядзька яшчэ нейкі час па-рознаму выказваў сялянскае нявер'е ў існаванне справядлівасці на свеце. Але я заснула. І зноў сніла хлеб, але зусім інакш ужо. З газетнага партрэта, які Вася прыклеіў на сцяне над маёй канапай, сышоў жывы Ленін. Адчыніў нашу шафачку, а яна раптам зрабілася можа ў сто разоў большая — вялікія паліцы на ўсю сцяну, і на паліцах — хлеб. Духмяны, свежы, з залатой скарынкай баханкі. Ленін узяў адну баханку, адрэзаў акраец і падаў мне. Я адкусіла і зноў адчула той непаўторны, незабыўны смак, можа таму і захаваўся ён у мяне на ўсё жыццё.

Да Крамля маці ішла рашуча, бо за бяссонную ноч настроіла сябе, што абавязкова пройдзе да Леніна. «Тры дні буду стаяць перад дзвярамі, а прайдзі», — сказала яна дзядзьку, які пасміхаўся ў вусы і ў бараду сваю кудлатую, глядзячы на сястру ў святочным убранні: маці надзела плаццё, якое некалі яшчэ да вайны падарыў ёй бацька і якое на маёй дзіцячай памяці яна ніколі не на-

дзвала — не да пагулянак было ў той суровы час, і кашміровую хустку, якую часам аблінала мне і абяцала падарыць, калі я вырасту.

Але перад велічнай сцяной Крамлёўскай, перад вежай з залатым купалам і арлом і залатымі стрэлкамі на вялікім гадзінніку зніклі матчына рашучасць і ўпэўненасць. Сарамлівасць і страх апанавалі. Прыгадала братава нявер'е, яго сялянскія насмешкі: «Ідзі, ідзі, так цябе там і чакаюць. Дурная ты, Аксіння. Бабскі ў цябе розум, хоць і гарадская ты». І начныя сумненні ажылі зноў: «У Леніна вунь які клопат на плячах — уся дзяржава расейская; у яго ворагі з рэвалюцыяў страляюць, а я буду турбаваць з-за пуда мукі. Быццам адны мае дзеці галодныя».

Доўга з такімі вось думкамі хадзіла маці па плошчы, па якой марозны вечер гнаў калючы снег. Урэшце адважылася зайсці ў Крамль — можа зацішней там, за высокай сцяной. І калі ў Троіцкіх варотах ніхто не спыніў яе — узбодзёрылася. Спытала ў сустрэчнага чалавека, дзе тут таварыш Ленін. А той проста і ветліва, нібы гэта быў яго штодзённы абавязак, паказаў на жаўтаваты будынак і нават правёў колькі крокаў, каб відзець быў той ганак, з якога трэба зайсці, каб

ёзны зрабіўся, задумаўся. У маці ёкнула сэрца — не пусціць, абразіўся. Але хлопец падышоў да тэлефона, што вісеў на сцяне каля дзвярэй, і пачаў круціць ручку.

У маці аж сэрца замірала — ад боязні і надзеі, — і яна не вельмі нават зра-зумела сэнс слоў, якія казаў у трубку вяртавы.

Хутка з'явіўся чалавек у скуранцы, падобны на рабочага. Ён спытаў, ці ёсць у маці які-небудзь дакумент. У яе быў пропуск на завод. Чалавек — па твары яго маці ўбачыла — спадабалася, што яна работніца, ды яшчэ такога завода — патроннага. Ён ласкава кінуў маці галаву і сказаў:

— Хадзем са мной, таварыш.

І па шырокай лесвіцы павёў маці на трэці паверх. У светлым пакоі за пільмовым сталом, на якім ляжалі стосы папер, сядзела маладая жанчына, адзетая проста, але прыгожа — чорная спадніца, белая кофточка, на плячах пуховая хустка. Яна нагадала маме настаўніцу, якая некалі ўпрасіла матчыных бацькоў аддаць дзядзьчынку ў школу і дзве зімы вучылі; маці часта ўспамінала тую народніцу, што па добрай волі прыехала ў іх глухую вёску, і вельмі хацела, каб я, калі вырасту, вывучылася на настаўніцу.

Іван ШАМЯКІН

ПАВЯДАННЕ

трапіць да старшыні Саўнаркома. Маці падзякавала, і ён сказаў:

— Калі ласка, таварыш.

Вельмі спадабалася гэта маці — прастата такая і слова дарагое «таварыш». Узрадаваная, упэўненая, што няма больш ніякіх перашкод, урэшце паляцела яна да таго будынка, да таго заапанаванага пад'езда. Анямелай ад холаду рукой узялася за прыгожую медную ручку, лёгка адчыніла цяжкія высокія дзверы. І гатова была, не азіраючыся, ляцець далей — па шырокай лесвіцы ўгору, на трэці паверх, бо так расказаў той добры чалавек. Ды раптам спыніў малады голас:

— Вы да каго, грамадзянка? Ваш пропуск.

Маці застыла на месцы, азірнулася. Збоку, за маленькім столікам, на якім ляжала разгорнутая кніга, сядзеў чырво-наармеец у зімовай шапцы, з чырвонай зоркай, у шынялі, на папрузе — жоўтая кабура.

Маці адразу не разгубілася і смела адказала:

— Мне — да таварыша Леніна.

Чырвонаармеец нібы трохі сумеўся — брывамі гэтак здзіўлена павёў і падняўся з табурэціка, як бы з павагі да такой наведніцы, якая ідзе да самога Леніна.

— Вас выклікалі?

— Не... — тут маці трохі сумелася. — Мне трэба... пагаварыць...

— Пагаварыць? — ужо зусім здзіўўся чырвонаармеец. — Пра што?

— Пра жыццё, — маці пасля ўвасе час успамінала, як нечакана для самога сябе сказала яна гэта — што ёй трэба пагаварыць з Леніным пра жыццё.

Вартавы ажно лёгенька свіснуў ад такога адказу. Быў ён хлопец малады, гадоў дваццаці, не больш, і, безумоўна, як многія ў яго ўзросце ў той час, цікаўны і гаваркі. Пачаў ушчуваць наведніцу:

— Што гэта ты сабе, таварыш жанчына, у галаву ўцямашыла? Думаеш, у таварыша Леніна больш спраў няма, як гутарыць з табой? Ды ты ведаеш, колькі ў яго работ? Начамі праседжае. Хіба жартачкі кіраваць такой краінай? Разруха, голад, буржуазія з усіх бакоў лезе, як саранча, пажар рэвалюцыі патушыць хоча... А мы павінны раздзёмць яго ва ўсім свеце...

Хлопец выказваў, хіба толькі іншымі словамі, бо быў ён больш адукаваны і дасведчаны, тыя ж сумненні, якія апанавалі маці перад Крамлёўскай сцяной. Маці адчула — рушыцца яе надзея, што была ўспыхнула пасля размовы з чалавекам, які так проста паказаў дарогу да Леніна. Уявіла, як вернецца яна дадому ні з чым, убачыць мае галодныя вачаньятны (маці раней некалі прасіла: «Анечка, не глядзі ты на мяне так»), як будзе злараднічаць брат Іван, бо хоць і добры ён, але не праміне сазлараднічаць, што яго праўда, а не яе, такая ўжо мужыцкая натура, — і на вочы набеглі слёзы. Выцерла слёзы ражком хусткі і папрасіла зусім па-бабску, па-простаму:

— Салдацік, даражэнькі, прапусці ты мяне. Мне вельмі трэба... просьбу маю вялікую... Бяда ў мяне.

Вартавы адказаў павучальна-строга:

— Салдацікаў, мамаша, больш няма, ёсць чырвонаармеецкі, — і адразу сур-

Як мама радавалася, калі здзейснілася яе мара!

Чалавек у скуранцы сказаў жанчыне:

— Лідзія Аляксандраўна, таварыш просіцца на прыём да Уладзіміра Ільіча. Пагаварыце.

Сакратарка ветліва запрасіла маці сядзець і гэтак жа ветліва сказала:

— Раскажыце, калі ласка, што ў вас за справа. Можа я можна вырашыць без старшыні Саўнаркома?

Магчыма таму, што сакратарка Леніна нагадала настаўніцу, маці проста і даверліва, як жанчына жанчыне, расказала ёй пра сваё жыццё, пра спадзяванне на хлеб ад братаў, пра мяне, хворую.

Лідзія Аляксандраўна выслухала ўважліва і запісала толькі прозвішча ды імя. Сказала:

— Пачакайце, таварыш. Я скажу Уладзіміру Ільічу пра вашу просьбу.

Паднялася і пайшла да дзвярэй напроці. Знікла за імі. І тады маці зразумела, што сакратарка пайшла да Леніна, што Ленін тут, за дзвярамі — так блізка, і можа здарыцца, што яе хутка паклічуць да яго. Падумала пра гэта і адчула страх. А тут яшчэ бачыць, што не адна ў пакоі, што ў розных кутках сядзяць людзі. Чакаюць. Адкуль яны ўзяліся? Калі зайшла сюды, нікога ж, акрамя гэтай добрай жанчыны, не бачыла. Значыцца, яны чулі ўсё, што яна расказвала? Маці чамусьці здалося ганебным, што чужыя людзі чулі яе скаргу. Асабліва не спадабаліся ёй двое, падобныя на буржуаў, адзетыя ў чорныя сурдuty, з белымі манішкамі, у аднаго залатыя акуллары на носе. Здалося, што тыя людзі нядобра разглядаюць яе, залішне пільна, бессаромна, Маці не ведала, куды дзець вочы, рукі. А калі тыя загаварылі паміж сабой не па-руску, то мая ўражлівая матуля чуць не самлела, бо падумала, што зрабіла злачынства, расказаўшы пры чужынцах усю праўду пра хлеб. Добра, калі яны не разумеюць па-руску. Дык, напэўна ж, разумеюць. То навошта ж, каб яны пачулі з яе усё, як цяжка жыць чужымі рускім рабочым?

Падумала: «Навошта Ленін пускае да сябе такіх? Можа ў іх бомба ў тым тоўстым партфелі?»

Пакуль чакала з такімі думкамі, у яе пахаладзелі рукі і ногі. Кружылася галава. Маці баялася, што зваліцца з крэсла, бо сядзела на самым краёчку, але больш глыбока, зручней сесці не адважалася. А тыя двое паглядзілі на яе і ўсё лапаталі. Каб можна было знікнуць, уцячы, хоць праз падлогу праваліцца — маці зрабіла б гэта, але яна адчувала, што не хопіць сілы скрануцца з месца.

Ды, на шчасце, з дзвярэй, з якіх яна вачэй не зводзіла, выйшла Лідзія Аляксандраўна. І тут жа звярнулася да чужаземцаў:

— Таварыш... — і назвала прозвішча, але маці не запамінала яго і пасля, расказваючы, дакарала сябе, што была такая беспамятная. — Уладзімір Ільіч просіць прабачыць і крышку пачакаць.

І адзін з тых, каго маці палічыла за буржуаў чужаземных, адказаў чыста па-руску, ветліва і хораша, з добрай усмешкай. У маці трохі адлягло ад сэрца, думала: «Бач, убраўся, як жанік». Можа

праз гэту ўвагу да «буржуаў» не адразу ўцяміла, каго сакратарка запрашае прайсці ў тыя дзверы, каля якіх стаяла, няшчыльна прычыніўшы іх.

— Зах-дзьце, таварыш. Уладзімір Ільіч чакае вас, — сказала Лідзія Аляксандраўна.

Маці пашукала вачыма, хто ж падымецца.

— Вы, вы, таварыш Кузмянкава.

— Я? — у мамы дых заняло, яна адчула, што нестасе сіл, каб узяцца з крэсла.

Лідзія Аляксандраўна падышла, дакарнула рукой да яе пляча і дотыкам гэтым памагла: не здымаючы рукі з пляча, правяла ашаломленую, узрадаваную і спалоханую маці да дзвярэй, адчыніла іх.

... маці ўбачыла Леніна. Твар такі ж, як на партрэтах. А вось постаць — ніжэйшая, меншая, чым яна ўяўляла, бо ўяўляўся ёй Ленін асілкам, як Ілья Мурамец. А ўзняўся з-за пільмовага стала звычайны чалавек сярэдняга росту.

Ленін выйшаў з-за стала, падышоў да наведніцы і павітаўся за руку:

— Добры дзень, таварыш.

Маці запамніла, што паціснула руку Уладзіміру Ільічу моцна, па-рабочаму. А калі Ленін запрасіў яе сядзець і сам сеў напроці, за адзін крок, у мяккае крэсла, абапёрся локцем на падлактонік, падпёр пальцамі шчаку, — нарыхтаваўся слухаць, на маці, як яна казала, нібы зацімненне нейкае найшло: горача зрабілася, пот на ілбе выступіў. Яна выцерла пот кашміровай хусткай, хоць ніколі раней гэтага не зрабіла б — так ашчаджала тую хустку, мне берагла, — і моўчкі глядзела на Леніна, на яго шырокі лоб, у карыя прыжмураныя вочы, на трохі рудаватую бародку, якую ён з правага боку прыкамачыў пальцамі. Маці расказвала: яна ясна разумела, як до-рага Леніну кожная хвіліна, колькі ў яго дзяржаўных спраў, што не мае яна права сваёй бядой надоўга затрымліваць яго ўвагу, не для таго, каб разглядаць прыйшла сюды — і ўсё адно ніяк не магла пачаць гаварыць, быццам язык ёй адняло.

Уладзімір Ільіч, напэўна, добра зразумеў яе стан і ласкава спытаў:

— Як ваша імя?

— Аксіння.

— А па бацьку?

— Ой, ніхто мяне па бацьку не зваў.

Ерафей бацька наш.

— Вы работніца, Аксіння Ерафееўна?

— На патронным заводзе раблю...

— Вельмі важны завод. Патроны нам цяпер патрэбны, як хлеб.

Ленін сам першы сказаў пра хлеб, і гэта нека адразу супакоіла маці, надало смеласці. Яна падумала: чалавек, што мае такую сілу, што зрабіў такі пераворот — прагнаў паноў, буржуаў, кіруе вялізнай дзяржавай, — ён усё ведае і разумее, яму можна расказаць пра ўсё гэтак жа проста, як гаворыць ён. І маці сказала:

— Прасіць аб хлебе я прыйшла да вас, таварыш Ленін. Памажыце.

Уладзімір Ільіч на міг апусціў вочы, на ілбе ў яго сабраліся ў адзін пучок зморшчкі. Маці здалося, што правадыра агарнуў смутак. Яна разумела прычыну гэтага смутку: балюча яму, што ён не можа ўсім даць хлеба, як балюча бывае ёй, калі няма чым накармаць дзяцей. Але Ленін тут жа ўзняў вочы, у іх не было смутку, болю, у іх гарэў агонь рашучасці.

Ленін пачаў гаварыць ціха, даверліва, не як з наведніцай, якая прыйшла з просьбай, а як з сябрам, ад гэтага словы яго набывалі вялікую перакананасць. Маці слухала зачараваная і ўсё разумела — так проста. Пасля яна бедавала, што не здолела запамінаць дакладна лінскіх слоў, але змест добра помніла. Ільіч гаварыў, што мы маем вялізную рэвалюцыйную энергію мас, але ў нас мала хлеба, і буржуазія спадзяецца задушыць пралетарыят кастлявай рукою голаду. І што толькі жалезная дысцыпліна, толькі харчовая дыктатура, класавы паёк, цвёрдая прадрэзёрстка, добра наладжаная работа заградатрадаў могуць уратаваць Маскву, Петраград, армію ад голаду.

— Паёк бедны, гэта так, але мы не дамо, каб рабочыя, іх дзеці паміралі з голаду. А разаб'ём буржуазію — будзе ў нас хлеб. Многа хлеба. Расія — краіна хлебная. Усё будзе. Дзецям ужо цяпер, пры такой нашай беднасці, мы ўвядзім бясплатнае харчаванне. — І нечакана пасля гэтых слоў Ленін спытаў: — Заградатрад адабраў у вас хлеб? Так?

Лідзія Аляксандраўна, безумоўна, далажыла Леніну, з якой просьбай прыйшла работніца, але, відаць, сказала ў агульных рысах, звярнуўшы ўвагу на галоўнае — што адабралі хлеб, бо ў той час скаргаў такіх паступала нямае. Маці спалохалася, што Ленін можа падумаць, нібы яна прыйшла скардзіцца на атрад, і пачала паспешліва, збіваючыся, глытаючы словы, расказаць усё па парадку.

Уладзімір Ільіч выслухаў уважліва, не перапінваючы, толькі позу змяніў: паклаў нагу на нагу, абхатіў калена рукамі, нахіліўся наперад, а галаву схіліў трохі набок.

[Заканчэнне будзе].

ЯШЧЭ АДНА «ПАЎЛІНКА»

Дзяўчына кахала хлопца. І хоць ён быў працавіты, прыгожы і разумны, бацькі не хацелі аддаць яе за яго, бо ён «з мужыкоў», а марылі яны пра зяця-шляхціча. Але дзяўчына адмовілася падпарадкавацца іх волі... Вось такая гісторыя лягла ў аснову камедыі Янкі Купалы «Паўлінка». Гісторыя нібыта і няхітрая, але пад пяром майстра яна зайграла непаўторнымі фарбамі, яе героі зажылі сваім уласным жыццём, загаварылі сакавітай яркай мовай. Яна палюбілася чытачам і глядачам. Шмат разоў камедыю ставілі прафесійныя і самадзейныя калектывы, але найбольш яна вядома ў пастаноўцы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы.

Тэатр Купалы пачынаў рыхтаваць «Паўлінку» ў 1943-м годзе. Тады ён яшчэ называўся Першым Беларуска-літвінскім дзяржаўным тэатрам і размяшчаўся ў Томску, бо Беларусь была акупіравана фашысцкімі захопнікамі. Час не мог не наклаці свайго адбітку на рэжысёрскую трактоўку твора. Усім удзельнікам калектыву хацелася, каб атрымаўся спектакль узнёслы і ўсхваляваны, светлы і аптымістычны, поўны бязмежнай любові да роднай зямлі. Такі спектакль быў створаны.

З тых часоў кожны год купалаўскі тэатр пачынае свой сезон бессмяротнай «Паўлінкай». Не раз выязджаў з ёю на гастролі, не раз трансліравалася яна па тэлебачанні. Быў зняты і кінафільм з удзелам лепшых майстроў беларускай сцэны. У гэтых умовах многім здалася дзёрзкай задума кіраўнікоў Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра адкрыць купалаўскай камедыяй сёлетні сезон. І вось прэм'ера адбылася.

...Бацькі паехалі на кірмаш, хутка павінны вярнуцца, а Якіма ўсё няма і няма. Хвалюецца Паўлінка, то

сэдзіцца шчыць, то кідае работу і падбягае да акна, то песню заводзіць, ды штосьці не пецца ёй. З першых хвілін артыстка Н. Караткевіч авалодвае ўвагай глядачоў, заваўвае іх сімпатыі. Так, гэта купалаўская Паўлінка, то ласкавая, то дзёркая, то няўрымслівая, то разважлівая, а галоўнае — чыстая і добрая, з непадкупным гарачым сэрцам. Якой пяшчотай свеціцца яе твар, калі, нарэшце, прыходзіць любоў — настаўнік Якім Сарока (артыст Л. Лабуць). Не, што б ні казалі бацькі, не адступіцца яна ад свайго Якімка. Бо ён для яе — не толькі першае каханне. Ён яшчэ і першы чалавек, які адкрыў ёй вочы на свет, які вучыць яе жыць па-новаму. «Цётка! — будзе гаварыць яна пазней Агаце Пустарэвіч. — Ён такі добры, такі разумны. Кніжкі мне прыносіў. Так хораша аб усім расказваў... Як трэба жыць, як людзей трэба ўсіх любіць... Людзі, кажа, у нас, як звяры... Змалку дзён прывыкаюць у нянавісці жыць, змалку дзён іх да гэтага вучаць і дома, і за домам. Спяць, кажа, усё спяць...»

Вось гэтыя трагічныя ноткі п'есы значна мацней гучаць у пастаноўцы магіляўчан, чым у купалаўцаў. Рэжысёр Ул. Караткевіч не пайшоў пратораным шляхам, а шукаў свайго. Калі ў купалаўцаў спектакль заканчваецца шчаслівымі ўцэкамі закаханых, то ў магіляўчан (адпаведна з аўтарскім тэкстам) — арыштам Якіма па даносе бацькоў Паўлінкі. І падае Паўлінка з крыкам: «Звяры спяць!».

Як вядома, трагічнае і камічнае часта спалучаюцца ў мастацтве, як і ў жыцці. Ул. Караткевічу ўдалося арганічна перадаць гэта спалучэнне на сцэне. Вось у разгары сямейнай драмы ў хаце Крыніцкіх (бацькоў іраюць артысты Н. Фядзьева і С. Бульчык), калі Паўлінка катэгарычна адмаўляецца ісці замуж за выбранага баць-

кам жаніха, на парозе з'яўляюцца іх сваякі Пустарэвічы.

— А мае ж вы родныя, ці ж гэта вы ўсё яшчэ з рынку едзеце? — пытаецца Альжбета Крыніцкая.

— Собствэнна, вась-цо-да, кабыла заблудзіла, пане дабрадзею, — адказвае п'яны кум.

А тут ужо ўступае ў размову яго жонка Агата, якая, здаецца, назапасіла ўсе праклёны на свеце, і ўсе — для мужыка:

— Тудэма-сюдэма, ці ж гэты мачыляпа калі прыехаў у сваім часе дамоў? Ноч на дварэ, кабыла пад плотам, паўварсты дадому, а гэты, тудэма-сюдэма, начніца касавокая, не вытрымаў, каб людзям не нарабіць у начы неспакойства.

І адразу спадае напружанне, і весела смяюцца глядачы над прыгодамі Пустарэвічаў, яркіх і каларытных у выкананні артыстаў Ю. Гальперынай і А. Яфрэменкі. А калі яшчэ аказваецца, што кабыла збегла, а Прандзіў усё смочка сваю пляшку з гарэлкай, спакойна заўважаючы: «Собствэнна, няма кабылы, дзе была, вась-цо-да, пане дабрадзею», — кожная рэпліка Агаты суправаджаецца выбухам рогату ў зале.

— Дык чаго ж ты, тудэма-сюдэма, несвянцоная костка, расцеўся? А божа ж мой, бацюхна мой! Нашто ты мяне пакараў гэтай пяніцай, гэтай недарэкай, гэтай куксармодай... Сядзіць жа вась, андрыхрыст, каб яму моль пяты пабіла...

Смех абрываецца. Зноў драматычны момант. Крыніцкі знаходзіць фотакартку Якіма і ўчыняе над ёй расправу з такой нянавісцю, што робіцца страшна і за лёс сапраўднага Якіма. Паўлінка плача, просіць аддаць ёй падарунак каханага, але бацька няўмольны. А Пустарэвіч зноў прыкладаецца да пляшкі: «А цяпер, собствэнна, вып'ем хаўтурнага». Паўлінка выпроставаецца. Гнеў, пагарда, абурэнне ва ўсёй яе постаці. І ляціць аб зямлю дзядзькава заповітнае пляшка.

— Па кабыле сваёй пі хаўтурнага, а не па чалавеку, якога і падносаў не варт! Вась-цо-да.

Гэтая сцэна адбываецца яшчэ да з'яўлення немалаважнай дзеючай асобы спек-

такля — пана Адольфа Быкоўскага. Разам з Паўлінкай мы знаёмімся з ім на вечарыцы, спецыяльна для яго наладжанай Крыніцкім. Роль Быкоўскага даручана сёлетняму выпускніку Беларускага тэатрына-мастацкага інстытута А. Гаманюку. Самаўлюбёная ўсмешка, ліха падкручаныя вускі. Галёшы з ботаў здымае з вялікай годнасцю — ён не мужык які, каб без галёшаў хадзіць. І ручку гаспадыні цалуе. Праўда, не ведае, як гэта робіцца, і тычкае яе руку сабе ў вусны, не згінаючыся. Але Крыніцкі ў захапленні. Вось каб займець такога шляхетнага зяця!

Гэта знешнасць, манера паводзін. Ну, а сутнасць? А сутнасць пана Адольфа нам хутка дапамагаюць раскрыць дасціпныя госці і сама разумніца Паўлінка.

Пасля некалькіх трапна пастаўленых пытанняў мы ўжо разумеем, што жарабец, за якога ён нібыта тры сотні заплаціў, не конь, а нейкая здыхляціна, што пяцьсот коп збожжа, якімі ён выхваліецца, немагчыма нажаць з паўвалока зямлі. Словам, ні багачыя, ні розуму не мае пан Адольф Быкоўскі, адну толькі панскую пыху. Паўлінка дэманструе новаспечанага жаніха гасцям і бацькам ва ўсім яго «бляску». Прасіць спяваць «гарадскія» рамасы, у якіх ён не разбіраецца, танцуе разам з ім «гэрац-польку», «падзі-спаць» і «падзі-кварту», у якіх ён разумее яшчэ менш. Каб Крыніцкі не быў так аслеплены сваёй ідэяй, убачыў бы ён усю нікчэмнасць і пустату нарачонага зяця, перавагу, над ім Якіма. Толькі ўсё дарэмна. Хоць шчаслівы выпадак і дапамагае Паўлінцы пазбаўцца Быкоўскага, ды Якім ужо арыштаваны.

Нягледзячы на трагічны фінал, спектакль не пакідае глядача ў змрочным настроі. Бо ў вобразе Паўлінкі Купала ўвасобіў усё лепшае, што бачыў у сваім народзе, — любоў да добра і справядлівасці, прагу да ведаў і святла, непадкупнасць душы, цёплынню сэрца. Усё гэта здолеў данесці да глядачоў Магілёўскі тэатр, як і веру песняра ў перамогу гэтых лепшых якасцей над слепаю забітых жыццём людзей.

Нарадзілася яшчэ адна «Паўлінка». І вельмі прыемна, што нарадзілася яна напярэдадні юбілею вялікага песняра.

Святлана КЛІМКОВІЧ.

Сцэны са спектакля «Паўлінка» ў пастаноўцы Магілёўскага драматычнага тэатра. Паўлінка — артыстка Н. КАРАТКЕВІЧ, Сцяпан Крыніцкі — народны артыст БССР С. БУЛЬЧЫК; Агата — заслужаная артыстка БССР Ю. ГАЛЬПЕРЫНА, Альжбета — артыстка Я. КАШЫНА.

Фота А. ГОЛЫША.

крыецца выстаўка «Якуб Колас і Украіна», а таксама адбудуцца коласаўскія чытанні. Чарнігаўскі літаратурна-мемарыяльны музей Міхаіла Кацюбінскага адну са сваіх традыцыйных субот цалкам прысвяціць 90-годдзю з дня нараджэння беларускага песняра.

Ва ўсіх гэтых мерапрыемствах самы актыўны ўдзел прымуць супрацоўнікі Літаратурнага музея Якуба Коласа. Яны наведваюць музей Украіны, выступаюць з дакладамі аб жыцці і творчасці народнага паэта, дапамогуць стварыць коласаўскія выстаўкі.

М. БАЗАРЭВІЧ, навуковы супрацоўнік Літаратурнага музея Якуба Коласа.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Канстанцыя БУЙЛО

СУАЙЧЫННІКУ

Ты за мяжой.
А сэрцам дома. З намі.
Цябе туга грызе. І ты начамі
Сніш аб зямлі, дзе ты
радзіўся ў хаце,
Дзе калыханкі табе пела
маці...
Ты за мяжой. Ужо так
судзіла доля.
А край свой не забудзеш ты
ніколі.
Ні ліп тых, што шумелі каля
дома,
Ні яблынь, што цвілі ў садку,
вядома,
Ні тую ніву, што араў
калісьці...
Мы ведаем — ў цябе не стала
выйсця —
А ты ўсё роўна той зямлі
не здрадзіш,
Дзе шчасця сад твае патомкі
сэдзяць.
Ты за мяжой. А сэрцам ты
краніся
Сяброў, што тут у краю
засталіся.
Адчуй цяпло братэрства
і спагаду.
І ведай, мы сустрэчы былі б
рады
З табой — калі душой ты
вернай з намі
І сніш аб нас замежнымі
начамі.

Сяргей ПАНІЗНІК

ЛЕТА МАЁ

Пад небам высокім
праходзіць блакітнае Лета —
па сенакосу, па жніўі,
па лябяхах, пералесках.
Ласкавы вецер, з ліповай
галінкі
пажаўцелы лісток не зрываў:
з дзівочага лета ў бабіна
лета
не выспай даведку.
Давай мы падумаем
пра густыя зялёныя месяцы,
пра снапы, у якіх —
«як вязьмо!» — правярае
ў кужэльнай кашулі жыццень.
Маё добрае Лета! Пачкай,
не ідзі:
яшчэ я не узвесіў
усе росы твае і аблокі,
не праслухаў
несупынныя песні,
І смаку не зведаў усіх
тваіх незлічоных пладоў,
не сабраў усе лекі...
І калі адабраць ад жыцця
хоць адну тваю раніцу,
хоць адну жаўруковую
песню,
хоць адзін васілёк,
аблачыну над роднай
зямлёю, —
гэта значыць: пакрыўдзіць
долю маю чалавечую,
незваротна, нядобра
парушыць
мой чалавечы закон.
Ты ніколі, харошае,
не пакідай мяне, Лета,
не садзіся на крыллі
маркотных,
далёкіх выраяў,
у вачах заставайся,
у назове маёй Радзімы..
У шчасце маё, у гора маё,
у апошні мой дзень перайдзі.

Еўдакія ЛОСЬ

НА ДЗЕДАВАЙ ЗЯМЛІ

На дзедавай зямлі, сыноч,
на дзіва сінія азёры;
сасновы бор, нібы званок,
у небе звоніць век каторы.
Бярэзнік тонкі па лужку
бязжыць, каленямі бялее;
і зоркі сыплюцца ў раку,
як зерне, што дзядуля сеяў.
На гэтай казачнай зямлі
цяпер дарогі параўнелі,
пакаласіцелі палі
і пералескі пасытнелі.
Да госця з кожнага двара,
што тоне ў бэзавым тумане,
бязжыць насустрач дзетвара —
бялюсенькія ушачане!..

ШАНУЕ УКРАЇНА

На працягу ўсяго жыцця народны паэт Беларусі Якуб Колас быў цесна звязаны з Украінай. Яшчэ ў дзяцінстве ён захапляўся украінскімі народнымі песнямі, якія шырока бытавалі на беларускай зямлі.

Паэт высока цаніў творы Тараса Шаўчэнкі, Лесі Українкі, Івана Франка і многіх іншых вядомых майстроў украінскага мастацкага слова. Дзякуючы карпатлівай працы Якуба Коласа, Янкі Купалы, іншых беларускіх літаратараў, мы зараз чытаем бес-

смяротныя радкі «Кабзара» на сваёй роднай мове.

Творы Якуба Коласа часта выдаюцца на украінскай мове. У 1951 годзе выйшлі «Выбраныя творы». Змест гэтай кнігі склалі вершы і ўрывкі з паэм беларускага песняра. Перакладалі іх на украінскую мову М. Рыльскі, Ул. Сасюра, Т. Масэнка, М. Нагнібярда і іншыя. На сваёй мове украінцы чытаюць апавесць «Дрыгва» (пераклад М. Палатая), трылогію «На ростанях», драму «Вайна вайне» (пераклад Г. Вігурскай). Браты-украінцы глыбока

паважаюць і шануюць светлую памяць класіка нашай літаратуры. У сувязі з 90-годдзем з дня нараджэння Якуба Коласа ў братняй рэспубліцы ў маі наступнага года адбудзецца Дэкада беларускай літаратуры і мастацтва. Будучы праведзены коласаўскія чытанні ў гарадах і вёсках, на фабрыках і заводах, у школах і вышэйшых навучальных установах. У юбілейныя дні ў раёне Нікольскай Слабодкі сталіцы Украіны адной з вуліц прысвоіць імя Якуба Коласа. У Дзяржаўным музеі Т. Шаўчэнкі ад-

На многіх выстаўках самадзейнага мастацтва экспанаваліся вырабы з саломкі, створаныя К. Арцёменка з Магілёва. Адна з яе кампазіцый называецца «Масленіца» [здымак злева]. У традыцыйнай манеры выкананы новыя рабо-

ты гродзенскіх рэзчыкаў па дрэве [здымак у цэнтры]. А гэтыя гліняныя зубры нарадзіліся на Івянецкай фабрыцы мастацкай керамікі. Іх аўтар — мастак П. Скрыпко. Фота Ул. ЛУПЕЙКІ і І. ЗМІТРОВІЧА.

БЕЛАРУСКІЯ сяляне здавён карысталіся доўбаным, точаным і кляпаным начыннем і посудам з дрэва — карцамі, салынічкамі, місамі, кубкамі, ступамі і г. д. Часта гэтыя рэчы былі простыя, сціплыя, але здаралася, што разьбяр-умелец ператвараў звычайную рэч у мастацкі твор.

Сонечны круг-разетка на прасніцах з'явіўся, відаць, не выпадкова. Чысціня і трываласць лёну заўсёды звязваецца ў народных казках з лепшымі чалавечымі рысамі. Ільняную кудзелю параўноўвалі з сонцам, а ніткі — з яго промнямі.

У дэкоры прасніцы з Навагрудскага павета пераважаюць выразныя контурныя лініі. Яны ствараюць прамавугольнікі, якія ўдала спалучаюцца з лопасцямі прасніцы гэтай жа формы.

Лоша—сястра Нёмана

У маляўнічай мясцовасці, непадалёк ад вёскі Пясочнае Мінскай вобласці зліваюцца дзве беларускія ракі — Нёман і Лоша. У народзе іх нярэдка называюць братам і сястрой, бо жываць абедзве рэчкі адны і тыя ж падземныя крыніцы.

ручка цячэ ў процілеглым напрамку. І нічога дзіўнага, бо гэта пачатак ужо другой ракі — Лошы.

Ёсць ва Уздзенскім раёне невялікая вёска Верхні Нёман. На мяжы лугу і лесу, размешчанага непадалёку ад вёскі, працякае ручай. Цяжка паверыць, што гэта Нёман.

Так, ля вёскі Верхні Нёман праходзіць водараздзел. Адсюль Нёман спачатку цячэ ў паўднёва-заходнім напрамку, а Лоша ва ўсходнім, таму што такі ўхіл мае мясцовасць. Пачынаючыся ў адным месцы і разыходзячыся, рэкі быццам замыкаюць вялікае кола плошчай прыкладна дзве тысячы квадратных кіламетраў, каб сустрэцца зноў. Гэта вельмі рэдкая з'ява ў жыцці рэк.

Калі пайсці ўверх па цячэнню, то праз некалькі метраў можна заўважыць, што вадз

С. ШКАДЗІНСКІ.

ПРАС- НІ- ЦЫ

Ужываліся калісьці і іншыя вырабы з дрэва, звязаныя з чыста жаночаю працай, — прасніцы, качэйкі, пральнікі. Гэтыя рэчы хлопец часам дарыў любай дзяўчыне альбо нявесце, таму іх аздаблялі асабліва старанна і прыгожа.

У дарэвалюцыйнай вёсцы хатняе прадзіва, з якога потым на кроснах ткалі палатно, поцілкі, ручнікі, сурвэты і іншыя рэчы, задавальняла ўсе патрэбы сям'і. Прасніца была ў кожнай сялянскай сям'і. Доўгімі восеньскімі і зімовымі вечарамі пры лучыне пралі жанчыны кудзелю, спяваючы тужлівыя песні.

Звычайна сяляне або самі рабілі прасніцы, або куплялі ў майстроў-саматужнікаў. Вядома, напрыклад, што ў сямі паветах Магілёўскай губерні большасць саматужнікаў рабіла верацёны і прасніцы. Часта прасніцы не мелі ніякага дэkorу, але сустракаліся і аздабленыя з вялікай выдумкай і густам.

Прасніца складалася з дзвюх драўляных лапатак, злучаных пад прамым вуглом сваімі вузкімі канцамі. Да вертыкальнай часткі, лопасці прасніцы, прымацоўвалася кудзеля, на ніжнюю частку, донішча, садзілася папладуха. Разьбою аздабляліся лопасці прасніц, якія звычайна мелі прамавугольную форму або крыху закругленую ўверх ці рэльефна апрацаваную знізу. Сустракаліся і іншыя формы, але разьбою заўсёды ўпрыгожвалася лопасць або — рэдка — шыйка прасніцы. Аздабленне мела выгляд арнаменту, кампазіцыйна ўвязанага з формай прадмета.

У розных мясцовасцях былі свае прыёмы стварэння арнаментальных кампазіцый. Прасніца з Пінскага павета мае лапатападобную форму, плаўна звужаную ўверх і расшыраеную ўнізе. У аснове кампазіцыі — вялікая разетка, вакол яе чатыры стылізаваныя кветкі і шасціпялёсткавыя разеткі ў верхняй і ніжняй частках прасніцы. Характэрная асаблівасць дэkorу — галінка, плаўна закругленая на ніжняй, авальнай частцы прасніцы. Па абодва бакі ад галінкі — пацеркі-ягады, якія рытмічна паўтараюцца і ўверх прасніцы. Зверху на галінцы — птушкі, у якіх можна пазнаць буслоў — сімвал багацця! Шчасця, якое яны нібыта прыносяць чалавеку.

Вобразы птушак наогул часта сустракаюцца на прасніцах, бо ў народных казках, песнях, павер'ях яны заўсёды ўвасаблялі цеплыню, святло, сонца.

Браслаўская прасніца ўся ў тонкай, амаль ажурнай разьбе. У аснове аздаблення — выразны рытм кругоў. Дасціпныя малюнкi ўсярадзіне кругоў (іх 18) нідзе не паўтараюцца, і гэта, бяспрэчна, гаворыць не толькі пра віртуознае майстэрства і багатую фантазію мастака, а і пра тое, што ён добра ведаў фактуру і асаблівасці дрэва, а таксама прыёмы і тэхналогію разьбярства.

Праз велізарныя змены, якія адбыліся ў жыцці вёскі, страцілі значэнне шмат якія прадметы ўжытку і драўлянага начыння, у тым ліку і прасніца. Але як вырабы народных умельцаў, яны данеслі да сённяшніх дзён багатую, цікавую і разнастайную мастацкую спадчыну нашых продкаў.

АЛА ЛЯВОНАВА,
навуковы супрацоўнік
Інстытута
мастацтвазнаўства,
этнаграфіі і фальклору
АН БССР.

Ветразь.

Фота Ф. МІГРАНАВА.

КІНГ ЗДЫМАЕЦЦА Ў КІНО

Архітэктар Бербераў — вялікі аматар жывёлін. Гадавалі двухметровы леў Кінг — адзіч з птамцаў яго хатняга зварынца. Бербераў выспраці Кінга ў адміністрацыі Бакінскага запарку, калі ўсе спробы выратаваць хворае левяня здаваліся дарэзнымі. Некалькі месяцаў усёй сям'ёй даглядалі яго, і Кінг пачаў папраўляцца.

сабачым павадку і не баіцца аўтамабіляў. Спакойна аднёсся ён і да самалёта, на якім адправіўся ў Ленінград. На «Ленфільме» Кінг будзе здымацца ў музычнай камедыі «Сінія зайцы».

«Цар звароў» стаў зусім ручным. Ён гуляе па вуліцах на

Гэты незвычайны пажыр «пачатку выклікаў перапалох у самалёце. Але калі ён мірна ўлёгся ля ног гаспадара і лізнуў яму руку, пажыры супакоіліся».

ГУМАР

На архітэктурным факультэце студэнт павінен пералічыць тры асноўныя аксіёмы планіметрыі.

— Праз тры адвольна ўзятыя пункты, — пачынае студэнт, — можна правесці адну прамую. — Убачыўшы здзіўленне на твары экзаменатара, разумее, што памыліўся, і дадае: — Вядома, калі гэта прамая будзе дастаткова тоўстая!

Два прыцэлі сустракаюцца на вуліцы.

— Вось ужо два месяцы я хаджу на спеўкі нашага мужчынскага хору, — гаворыць адзін.

— Ну і як?
— Цудоўна праводзім час. Пропускаем па некалькі чарчак, гуляем у карты, а калі жанкі прыходзяць за намі, танцуем.

— А калі ж спяваеце?
— Па дарозе дадому.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зац. № 1343.

СКАРБ МАШЫНІСТА

Я даўно дамаўляўся аб сустрачцы з машыністам паравознага дэпо Міхаілам Карозай, вядомым лідскім нумізматам. Хацелася паглядзець яго калекцыю, распяць аб рэдкіх манетах.

— Як атрымалася, што я стаў калекцыянерам? Не, гэта захваленне не з дзіцячых год. Проста, калі заканчваў інстытут, сябры-кубынцы на памяць падарылі свае манеты. З іх і пачалася калекцыя. Цяпер у мяне ёсць грашовыя знакі ўсіх краін Еўропы, многіх дзяржаў Азіі, Лацінскай Амерыкі, Афрыкі.

Найбольш мяне цікавяць грошы, якія хадзілі ў розныя стагоддзі на тэрыторыі нашай Радзімы. Манеты — сведкі паўдзёй сёвай старажытнасці. Маў-

клівы металічны кружок можа многа сказаць аб жыцці і звычках тых часоў.

Вось сярэбранае галандскі талер 1661 года. Вуглаваты, велічыней за пернік. У Расіі тады недастаткова чаканілі сваіх грошай. І таму з аднаго боку манеты, дзе бачны герб — леў, які падтрымлівае карону, — па царскаму загаду рабілі надпячатку Маскоўскага манетнага двара. Сілуэт рыцара ў даспехах з аголеным мечам на другім баку заставаўся нязменным. Гэтыя манеты і ёсць вядомыя «яфімкі». Вартасць іх у Расіі не была раўназначна рублю, а складала толькі 65 капеек.

Яшчэ адна манета замежнага

паходжання, якая мае самае непасрэднае дачыненне да гісторыі Расіі.

Калі шведскі кароль Карл XII марыў папоўніць сваю казну рускім золатам і серабром, ён не разлічваў, што дзевяццаць уцякаць самому з нашай зямлі ў Турцыю. Як сімвал аб'яцанай палітыкі шведаў засталіся тут толькі сцёртыя манеты, якія страцілі не толькі сваю вартасць, але і форму. На тоненькай пласцінцы ледзь бачны «Тры кароны» і лічба 1681.

Не ў кожнага калекцыянера знойдзецца і «даравальны рубель» Кацярыны II, якім узнагароджвала імператрыца чыноўнікаў Сінода і военачальнікаў за «далучэнне да святой веры нехрысціян».

Але няхай мне даруюць сябры-калекцыянеры, калі я раскажу не аб звышрэдкіх мане-

тах, адчаканеных царамі, а пра звычайную — з пункту гледжання нумізматаў. Тую, што расказвае аб рэвалюцыйным руху ў Расійскай імперыі.

...1831 год. Бурліць мяцежная Польшча. Паўстанцы выпускаюць манету вартасцю 5 злотых з «крамольным» надпісам «Каралеўства Польскае». Царскія карнікі агнём і мечам спадзяюцца паставіць вольналюбівы народ на калені. Адным з першых загадаў графа Паскевіча было рашэнне ліквідаваць «крамольныя» грошы.

Віднае месца сярод усіх манет займаюць першыя савецкія рублі. Мець іх — мара многіх зарубежных калекцыянераў. Гэта сведчанне новай эпохі, у якую нават грошы, «ад якіх усе беды на зямлі», нясуць зусім іншую, можна сказаць, высакародную функцыю.

А. НІДЭР.